

evaluatie

DE VON-CONFERENTIE '82 WAS EEN EXPERIMENT Wat heeft het opgeleverd?

De conferentiecommissie (Neocon) had van het VON-bestuur als opdracht gekregen: Ontwerp een type van conferentie dat geslaagd en levensvatbaar is in het niet-gesubsidieerde tijdperk waarin we nu terecht zijn gekomen. Een uitdagende opdracht! De vroegere, 'beroemde' VON-conferenties kostten de deelnemers zowat niets. Nu zouden ze de zaak grotendeels zelf moeten betalen. Dat zou ongetwijfeld een groot verschil voor de motivatie betekenen! Er zou hoe dan ook een zeer 'pakkend' maar ook goedkoop soort van conferentie moeten worden ontworpen.

Na uitvoerige brainstorms, voorpeilingen bij kennissen e.d., besloot Neococon dat het volgende type van conferentie waarschijnlijk de beste kans zou maken: een werkconferentie met inbreng, niet door 'deskundige inleiders' (zoals vroeger), maar door school- of vormingsteams die met iets goeds aan de gang waren dat de moeite van het grondig bespreken waard was. Op die manier zouden de deelnemers van het eerste tot en met het laatste moment tot aan hun oksels in de praktijk staan.

Steven ten Brinke kijkt terug op de conferentie: Wat heeft het experiment opgeleverd?

Het idee werd als volgt ingevuld:

inbrengende teams:

(stroom 1, het basisonderwijs) de Ravenstein-school in Den Haag
(stroom 2, het Ibo-mavo) de SG mavo/leao in Delfzijl
(stroom 3, het mavo-havo-vwo) de SG Isala College in Silvolde
(stroom 4, het volwassenenonderwijs) het alfabetiseringsproject Deventer

programma:

(per stroom) schriftelijke informatie door elk team vooraf;
— (ter plaatse) uitvoeriger informatie door leden van elk team; discussie, die moest leiden tot gespreksthema's; uitwerking van die thema's in subgroepen;
— bezoek aan één andere stroom;
— één gezamenlijke avond (met een demonstratie van forumtheater)

titel:

Ontwikkelingen in het moedertaalonderwijs aan de hand van praktijkvoorbeelden.

Deelname

De conferentie 'pakte' niet zo hevig als Neococon gehoopt had: er kwamen geen 120 betalende leden op af maar slechts 60. Hoe kwam dat? In de VON-informatie vroeg ik de leden me dat te schrijven. 44 VON-leden deden dit. De 't vaakst opgegeven (21 keer) reden was: *'de conferentie viel in de Paasvakantie'*. Een tweede, veel minder vaak (namelijk 10 keer) genoemde was: *'de inhoud sprak me niet aan'*. Andere redenen werden relatief zelden genoemd.

Ik kom hier straks op terug.

Hoe vonden de deelnemers het?

Neococon had een keurig lijstje met doelstellingen voor de conferentie opgesteld. Dit zag er zo uit:

De deelnemers

- maken grondig kennis met een bepaald onderwijsprogramma-taal (Nederlands) in hun sector; met name raken ze op de hoogte van alle belangrijke 'practicalia' die aan dat programma vastzitten, inclusief alle belangrijke positieve en negatieve ervaringen, en van de uitgangspunten die eronder liggen;
- doen uit de presentatie, de daarop volgende discussies en de uitwerkingsactiviteiten detail- of misschien zelfs 'totaal-ideeën' op waarmee ze in hun eigen werk iets kunnen;
- krijgen een idee van de benaderingswijze(n) van collega's en ouders i.v.m. de toepassing van de opgedane ideeën;
- maken naast 1, 2 en 3 ook nog kort kennis met een bepaald onderwijsprogramma (Nederlands) buiten hun eigen sector;
- vinden in het algemeen wat ze tijdens en buiten de werkbijeenkomsten ervaren zinvol en prettig, en
- worden erdoor geïnspireerd.

Een enquête liet zien dat, volgens de deelnemers, deze doelstellingen in stroom 1 niet voldoende gehaald waren, in stroom 2 wel, in stroom 4 zeer behoorlijk, terwijl in stroom 3 verreweg het hoogst gescoord werd. Al met al geen gek resultaat voor een experiment. Verder leek de geza-

menlijke avond (met de demonstratie van forum-theater) ook goed gewaardeerd te zijn.

Daarnaast heb ik met vier deelnemers, uit elke stroom één, over het al-of-niet-halen van de doelstellingen gepraat, en over de oorzaken daarvan. Piet Hein van de Ven leidde en notuleerde dit gesprek. Omdat dit gesprek aan niet-deelnemers een beetje meer 'beeld' kan geven over wat er tijdens de conferentie gebeurde, vertel ik er wat meer over dan over de enquête.

Doelstelling 1: De deelnemers maken grondig kennis met een bepaald onderwijsprogramma-taal (Nederlands) in hun sector.

Een grappig gegeven: de deelnemers uit stroom 1, 2 en 3 zeiden dat dit doel in hun stroom bereikt was, maar die uit stroom 4 meldde: 'De informanten gaven geen informatie vooraf, er werd eigenlijk meteen gediscussieerd'. Hij vond dat overigens helemaal niet erg!

Doelstelling 2: De deelnemers doen uit de presentatie, de daarop volgende discussies en de uitwerkingsactiviteiten detail- of misschien zelfs 'totaal-ideeën' op waarmee ze in hun eigen werk iets kunnen.

Dit is waarschijnlijk wel de belangrijkste doelstelling uit het lijstje.

De deelnemers meldten hierover:

dn 1:

Naar aanleiding van de presentatie en de discussie werden ideeën geïnventariseerd en geordend. Dit leidde tot de vorming van subgroepen, te weten: creatief taalgebruik, thema uitwerken, visie op onderwijs, verkennen van voorwaarden voor thematisch werken. Zat in de laatste groep. Een en ander leverde een waardevol resultaat op, niet in de vorm van lesideeën, maar voor dn 1 zijn de voorwaarden voor goed onderwijs helderder geworden.

dn 2:

Het samen uitwerken van een thema is een zinvolle ervaring. Dit leidde tot bevestiging van de eigen ideeën: ik zit op de goede weg met mijn pogingen.

dn 3:

Heeft veel detail-ideeën opgedaan. Is versterkt in de opvatting dat cursorische elementen best via schoolboeken onderwezen kunnen worden. Het werk in een substroom — verkennen van strategieën om je sectie op het vernieuwingspad te krijgen — is nog niet af, kan nog geen leerresultaat daarvan noemen, maar verwacht wel iets concreets.

dn 4:

Is niet meer werkzaam in volwasseneneducatie; is schrijver van materiaal voor die sector. Heeft geen presentatie van informatie gehad, maar toch wel een detail-idee opgedaan. Tijdens het werken in een substroom werden bepaalde inzichten helderder, uitgangspunten werden geherformuleerd met name het uitgangspunt dat dit onderwijs thematisch gericht moet blijven, dat het te maken materiaal flexibel moet zijn.

Korte discussie: Dns 1, 2 en 4 leerden vooral van uitwerkingsactiviteiten, dn 3 uit de presentatie.

Doelstelling 4²: De deelnemers maken kennis met wat in één andere stroom is aangeboden.

Hier luidde het resultaat: twee plus, één min, één niet gegaan.

Een plus-reactie: 'Ging naar stroom 3. De informatie over thematisch onderwijs op het Isala was zeer waardevol, met name vanuit het perspectief van aansluiting lager-voorgezet onderwijs. Beide onderwijssectoren blijken met vergelijkbare problemen te zitten.'

De min-reactie: 'Heb spijt van gang naar stroom 2. Hoorde er niets nieuws. Vond de thematiek van stroom 2 identiek aan die in stroom 3. Bovendien hadden de informanten uit stroom 2 meer initiatief moeten nemen, waren nu te afwachtend.'

Doelstellingen 5 en 6: In het algemeen vinden de deelnemers de conferentie zinvol, prettig en inspirerend.

De reacties waren hier overwegend positief. Interessant is wat de vier deelnemers over het aspect 'inspiratie' zeiden:

'Ik heb dit soort conferenties van tijd tot tijd nodig, om weer tegen het demotiverend werkende team te kunnen. Ik heb dankzij deze conferentie weer heel veel inspiratie in mezelf gevonden, heb mezelf opgekrikt, voel me weer bevestigd.'

'Ik haal die inspiratie uit mezelf, niet uit de informanten.'

'Er is niet efficiënt gewerkt. Had misschien meer inspiratie kunnen opdoen, als er meer leden van de eigen sectie hadden mee-geconfereerd: laten we dat nu ook eens doen. Nu mag een verslagje worden gedaan in de sectie en verder niets.'

'Die inspiratie komt uit mezelf. Ik kan deze trouwens niet op korte termijn echt in het onderwijs kwijt, want ik werk niet meer in de volwasseneneducatie.'

Een algemene conclusie was, dat je op deze con-

ferentie geen dingen leerde die compleet nieuw voor je waren, maar dat het eerder zo was dat bepaalde zaken werden verhelderd, bevestigd en met allerlei praktikaspecten ingekleurd. Dit is m.i. een belangrijke conclusie: hij geeft je een idee van het soort van leren dat tijdens zo'n conferentie plaatsvindt. Twee gespreksdeelnemers zeiden dat de conferentie een waardevolle eerste kennismaking met de VON voor hen had betekend.

Tot zover dit gesprek met vier deelnemers. Eén ding dat je er niet uit leest is, waarom de enquête voor stroom 1 relatief ongunstig en voor stroom 3 zo jubilaant-gunstig uitviel. Dit 'gat' kon worden opgevuld door een lid van Neococon dat stroom 1 enigszins had kunnen volgen. Zij meldde dat de betrokken stroombegeleider een deel van de conferentie niet kon bijwonen, en dat in diverse uitwerkingsgroepjes te weinig inhoudelijke en 'agogische' ervaring aanwezig was om als groepje zelfstandig voortgang te maken.

Wat doen we met deze gegevens?

Neococon heeft aan het bestuur van de VON een lijst met aanbevelingen gestuurd. Ze komen in het kort hierop neer.

De waardevolle informatie van de inbrengende teams mag niet tot zó weinig mensen beperkt blijven. Organiseer dus herhalings-séances per regio, van bijvoorbeeld één zaterdag. Laat ook de volgende werkconferentie materiaal-leveranciers voor zulke regio-dagen zijn.

Ga met de werkconferenties door op de ingeslagen weg. Ze zijn in deze vorm informatief en stimulerend voor mensen die hun eigen onderwijs zelf verder willen verbeteren.

Breng echter wel een aantal verbeteringen aan!

— Houd ze niet meer in de vakantie.

— Verbeter de werving. Wijs bijvoorbeeld op het officiële recht op studie-vrij dat je hebt, en op de mogelijkheid van financieel-bijspringen door schoolbestuur en/of belastinginspecteur. Leg goed uit dat je tijdens de conferenties op een bijzondere, niet-traditionele maar zeer waardevolle wijze leert. Wees ook wat duidelijker over de thema's die aan de orde zullen komen.

— Kies voor de diverse stromen schooltypen die in die gegeven periode in het centrum van het beleid staan. Als je nú zo'n werkconferentie zou willen houden, zou je onder andere aan de Verlengde Basis-school en de PABO's moeten den-

ken.

— Mik voor de eerstvolgende keer op een deelnemersaantal van iets meer dan 60, bijvoorbeeld 80.

— Kies wél dezelfde organisatieformule: Neococon plus vier aparte stroombegeleiders; maar denk eraan dat er ten aanzien van bepaalde stromen dan wel een flink-frequent contact nodig kan zijn tussen die twee clubjes.

— De conferenties zijn bestemd voor onderwijsgeevenden, maar het is toch wel verstandig ook wat deelnemers van daarbuiten, uit de zogenaamde verzorgingsstructuur, aan te trekken; die kunnen zéér stimulerend zijn in subgroepjes die bijvoorbeeld vast dreigen te komen zitten.

Is het experiment geslaagd?

Ik vind van wel. Het organiseren van geslaagde, niet-geslaagde conferenties is een hele klus, en je mag niet aannemen dat je met een experiment meteen goed zit. We hebben met Neococon misgekleund ten aanzien van het deelnemersaantal en dat heeft de VON flink geld gekost. Maar we hebben nu wél een idee van waar dit in zit (het

tijdstip: vakantie). Verder is de nieuwe 'formule' die we hebben ontworpen, goed ontvangen, en we mogen daaraan een zeker zelfvertrouwen ontleenen. Voorts hebben we een idee gekregen van de verbeteringen die aangebracht kunnen worden.

Ik denk dus dat we een stapje in de goede richting hebben gedaan. Het woord is nu aan het bestuur en de leden van de VON.

Noten

1 De gegevens voor dit stuk zijn doorgepraat met Neococon, maar de definitieve redactie valt onder mijn verantwoording. Door tijdsdruk vanwege de *Moer*-redactie konden de stroombegeleiders helaas niet meer geraadpleegd worden.

Geïnteresseerden vinden het hoe en waarom van het gekozen *evaluatiemodel* beschreven in mijn artikel: 'Een poging tot systematische evaluatie van een congres' in: *Verzorging van onderwijs Enz. Verslag congres van de VULON* Meulenhoff Educatief, Amsterdam 1978, p. 128 vlgg.

2 Wat over doelstelling 3 gezegd werd, was niet zo belangrijk.

Adressen van de auteurs in dit nummer:

Steven ten Brinke, Spoorlaan 40, 3721 PC Bilthoven

Sander van Gangelen, Kralenbeek 41, 1104 KH Amsterdam Z.O.

Addie Gerritsen, Tomatenstraat 123, 2564 CN Den Haag

Claartje Hülsenbeck, Adm. de Ruyterweg 71 III, 1057 JX Amsterdam

Willem Mooijman, Jeruzalem 6, 6881 JJ Velp

Kees Sluis, Prinseneiland 75 I, 1013 LM Amsterdam

Dora Smeesters, Dijkstraat 36, B 2950 Hofstade, België

Piet Hein van de Ven, Oude Groenewoudseweg 226, 6524 WP Nijmegen